

МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ТА ПРИВАТНЕ ПРАВО

Колодій А.П.

студент,

Національна академія внутрішніх справ

ВИЗНАННЯ І ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖУ В УКРАЇНІ

Міжнародний комерційний арбітраж відіграє визначальну роль як альтернативний засіб вирішення спорів, що виникають у відносинах міжнародної торгівлі. Він отримав визнання та широке застосування у практиці українських учасників зовнішньоекономічної діяльності [4].

Міжнародний комерційний арбітраж є одним з найбільш важливих інститутів сучасного міжнародного приватного права. Це швидкий, ефективний і конфіденційний спосіб вирішити спір. Той факт, що за результатами розгляду справи виноситься арбітражне рішення, яке може бути примусово виконане у 150 країнах світу, робить інститут міжнародного комерційного арбітражу надзвичайно привабливим для бізнесу. Стороною спору може бути навіть держава, але спір за своїм змістом повинен мати приватноправовий характер, а другою стороною обов'язково виступає особа приватного права [5].

Основою правового регулювання визнання і виконання рішень МКАС є ряд документів, які забезпечують і гарантують визнання і виконання арбітражних рішень. До них відносяться багатосторонні конвенції: Нью-Йоркська конвенція про визнання і виконання іноземних арбітражних рішень 1958 р., Європейська конвенція про зовнішньоторгівельний арбітраж 1961 р., Вашингтонська конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами 1965 р. Двосторонні договори про правову допомогу: Договір між Україною й КНР про правову допомогу в цивільних і кримінальних справах, укладений 31 жовтня 1992 р. (набрав чинності 19 січня 1994 р.), Договір між Україною й В'єтнамом про правову допомогу й правові відносини в цивільних і кримінальних справах, укладений 6 квітня 2000 р. (набрав чинності 18 серпня 2002 р.), Договір між Україною й Чеською Республікою про правову допомогу в цивільних справах,

укладений 28 травня 2001 р. (набрав чинності 18 листопада 2002 р.), Договір між Україною й Грецькою Республікою про правову допомогу в цивільних справах, укладений 2 липня 2002 р. (ратифікований 22 листопада 2002 р.). А також національне законодавство: Цивільно-процесуальний кодекс України, закон України про «Міжнародний комерційний арбітраж» 1994 р., ЗУ «Про третейські суди» 2004 р., ЗУ «Про міжнародне приватне право» 2005 р., Постанова пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України» та ін. Серед конвенцій і договорів Нью-Йоркська Конвенція 1958 р. є одним з найбільш глобально прийнятих документів. За даними секретаріату ЮНСІТРАЛ, учасниками Нью-Йоркської конвенції на сьогодні є 142 держави. Україна бере участь у Конвенції з 8 січня 1961 р [2]. Ця конвенція створена з метою забезпечення ефективності та практичності системи вирішення спорів, договірні держави повинні дотримуватися правил, які зазначені у Нью-Йоркській Конвенції 1958 р. Незважаючи на важливість Нью-Йоркської Конвенції 1958 р., слід зазначити, що вона певним чином обмежує сферу юридичного захисту арбітражних рішень і залишає на розгляд державного суду порядок визнання і приведення до виконання арбітражного рішення. Відповідно, державні суди при розгляді клопотань про визнання та виконання арбітражних рішень наділені правом відмовити у визнанні та виконанні арбітражних рішень. У цьому відношенні при вирішенні цих питань може виникнути проблема співвідношення Нью-Йоркської Конвенції 1958 р. та внутрішнього законодавства країн, де відповідне рішення виконується [3].

На думку низки фахівців, правовою підставою для визнання арбітражних рішень є Київська угода. Інший підхід полягав у тому, що в даному випадку правовою підставою визнання і виконання арбітражних рішень є Конвенція 1958 року, а при наявності двостороннього договору – відповідний договір.

Зокрема, Київська угода в ст. 8 передбачає, що до клопотання про приведення у виконання додається виконавчий документ. Однак він не може бути виданий в країні походження арбітражного рішення. Адже для цього є спеціальні національні процедури.

Саме тому виникає питання чи може бути виконано на території України рішення іноземного арбітражу, якщо в іншій державі в цьому

було відмовлено. При відповіді на дане питання можна відзначити, що відмова у визнанні та виконанні рішення іноземного арбітражу на території однієї держави не повинно розглядатися як перешкода до ініціації такого ж провадження про визнання в іншій державі, якщо боржник має майно на територіях декількох держав.

Важливим є положення про те, що національний суд не вправі переглядати рішення міжнародного комерційного арбітражу по суті. Підстави для відмови у визнанні та виконанні арбітражного рішення, що містяться в Цивільному процесуальному кодексі України і міжнародних договорах України, носять вичерпний характер. Крім того, державний суд в рамках процедури екзекватури тільки оцінює рішення з точки зору критеріїв, зазначених у законі і договорах, і не має права що-небудь в ньому змінити або виправити в силу його остаточності [5].

Стаття 36 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» передбачає, що у визнанні або у виконанні арбітражного рішення, незалежно від того, в якій державі воно було винесено, може бути відмовлено лише: 1) на прохання сторони, проти якої воно спрямоване, якщо ця сторона подасть компетентному суду, у якого просить визнання або виконання, доказ того, що: – одна із сторін в арбітражній угоді, зазначеній у статті 7, була якоюсь мірою недієздатною; або ця угода є недійсною за законом, якому сторони цю угоду підпорядкували, а в разі відсутності такої вказівки, – за законом держави, де рішення було винесено; або – сторону, проти якої винесено рішення, не було належним чином сповіщено про призначення арбітра чи про арбітражний розгляд або з інших поважних причин вона не могла подати свої пояснення; або – рішення винесено щодо спору, не передбаченого арбітражною угодою, або такого, що не підпадає під її умови, або містить постанови з питань, що виходять за межі арбітражної угоди; проте, якщо постанови з питань, охоплених арбітражною угодою, можуть бути відокремлені від тих, які не охоплюються такою угодою, то та частина арбітражного рішення, яка містить постанови з питань, що охоплені арбітражною угодою, може бути визнана і виконана; або – склад третейського суду або арбітражна процедура не відповідали угоді між сторонами або, за відсутності такої, не відповідали закону тієї держави, де мав місце арбітраж; або – рішення ще не стало обов'язковим для сторін, або було скасовано, або його виконання зупинено судом держави, в якій або згідно із законом якої воно було прийнято; або 2) якщо суд визнає, що: – об'єкт спору не може бути предметом арбітражного розгляду за законодавством України; або –

визнання та виконання цього арбітражного рішення суперечить публічному порядку України [1].

Процесуальним результатом розгляду заяви про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу може бути ухвала про визнання і надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу або про відмову у визнанні і наданні дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу за правилами, що встановлені для інших судових рішень [5].

Як висновок, необхідно зазначити, що в правовому регулюванні містяться прогалини, які необхідно заповнювати та усувати суперечності, що виникають через існування застарілих норм. У законодавстві мають міститися більш чіткі умови визнання і виконання рішень МКАС, а процедура має бути спрощена для того, щоб сторони зверталися до альтернативних засобів вирішення спору, яким є міжнародний арбітражний суд. Це звільнить від навантаження державну судову систему України, що сприятиме покращенню якості її роботи. Позитивним моментом у якості правового регулювання визнання і виконання рішень МКАС в Україні є те, що воно розвивається в напрямку уніфікації і гармонізації з основними комерційними партнерами України, що призводить до спрощення вирішення спорів між сторонами.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж»: Закон України від 24 лютого 1994. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Кравцов С. О. Проблемні питання визнання та виконання рішень міжнародного комерційного арбітражу / С. О. Кравцов // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція. – 2013. – Вип. 6-1 (2). – С. 52-56. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2013_6-1\(2\)_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2013_6-1(2)_15).
3. Костюк Н., Волков А. Виконання рішень міжнародного комерційного арбітражу на території України [Електронний ресурс] / Костюк Ніна, Волков Артем // Юридична газета онлайн. – 2018. – Режим доступу: <https://radako.com.ua/news/vikonannya-rishen-mizhnarodnogo-kommerciynogo-arbitrazhu-na-teritoriyi-ukrayini>
4. Судово-юридична газета. Блог: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sud.ua/ru/news/blog/127252-vikonannya-rishenn-inozemnikh-sudiv-ta-mizhnarodnikh-arbitrazhiv>

5. Цірат Г. Державні суди та міжнародний комерційний арбітраж: український досвід: [Електронний ресурс] / Геннадій Цірат // Юридична газета онлайн. – 2018. – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/mizhnarodniy-arbitrazh-ta-adr/derzhavni-sudi-ta-mizhnarodniy-kommerciyniy-arbitrazh-ukrayinskiy-dosvid.html>.

Костюковська О.В.

студентка,

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

АНАЛІЗ АКТУАЛЬНИХ КОНЦЕПЦІЙ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

На сьогодні, зважаючи на унікальний характер Європейського Союзу, сформувався принципово різні та достатньо обґрунтовані позиції та підходи щодо визначення його правової природи. Дана проблематика обумовлена особливостями організації та функціонування інституційної системи, що має ознаки наднаціональності і проводить політику, спрямовану на ефективне вирішення завдань європейської інтеграції. Відтак, наразі серед найбільш поширених точок зору щодо правової природи Європейського Союзу висловлюють концепції федерації, конфедерації, міжнародної регіональної організації, об'єднання особливого характеру з автономним правопорядком. Так, кожна з них має раціональне зерно, однак і викликає дискусії серед науковців, що й слугує підставою стверджувати про актуальність питання.

Для обґрунтування свого підходу «федералісти», як правило, висувають основні наступні аргументи: наднаціональний характер інститутів європейських співтовариств; конституційна природа установчих договорів про європейські інтеграційні об'єднання; формування засад співробітництва федерального характеру між інститутами співтовариств та національними державами [1, с. 128].

Тим не менше, вищевказана концепція цілком не виправдовує тверджень про правову природу Європейського Союзу, оскільки останній має й окремі ознаки конфедерації. Так, до його складу входять суверенні держави, у громадян яких є власне національне громадянство,